

Cumhuriyetin 100. Yılına Doğru

Yeni Ekonomi Stratejisi

**Herkes İçin
Üretim
Herkes İçin
Zenginlik**

Herkes için

CHP

Cumhuriyetimizin yüzüncü kuruluş yıl dönümünde büyüme, kalkınma ve istihdam hedeflerimiz

Halkla üreten, hakça paylaşan, hızlı, nitelikli ve sürdürülebilir bir büyüme ortamını sağlayarak, Cumhuriyetimizin Yüzüncü Kuruluş Yıl Dönümü'ne kadar, ekonomi genelinde yılda ortalama **yüzde 7**, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da ise **yüzde 9,5** oranında bir büyüme hızını yakalamayı,

Böylece 2023'te:

- **Gayri Safi Yurtiçi Hâsılının, 2,6 trilyon ABD dolarına,**
  - **Kişi başına gelirin 31.500 ABD dolarına ulaşmasını,**
  - **Kişi başına gelirin AB ortalamasının yüzde 85'ini yakalamasını,**
  - **Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kişi başına gelirin Türkiye ortalamasının yüzde 75'ine ulaşmasını,**
  - **İhracatın 650 milyar ABD dolarını yakalamasını,**
  - **Cari işlemler açığının Gayri Safi Yurtiçi Hâsılının yüzde 2,5'ine inmesini,**
  - **Her yıl ortalama 800 bin kişiye istihdam sağlanmasını,**
  - **Kadınların iş gücüne katılımının yüzde 40, genel katılım oranının yüzde 55 düzeyine ulaşmasını,**
  - **İşsizlik oranının yüzde 6'ya inmesini,**
- HEDEFLİYORUZ.**

CHP.org.tr

İçindekiler

I. Türkiye Ekonomisindeki Gelişmelere Bakışımız.....	3
II. Küresel Kriz ve Ekonomi Yaklaşımında Değişim.....	12
III. Ekonomi Politikalarına Genel Yaklaşımımız.....	15
IV. Stratejik Tercih ve Hedeflerimiz.....	18
V. Politika Çerçevemiz.....	21
1. Makro Politika Çerçevemiz.....	22
a. Maliye Politikası Çerçevemiz.....	22
b. Para Politikası Çerçevemiz.....	23
c. Düzenleyici ve Denetleyici Politika Çerçevemiz.....	24
2. İstihdam ve Sosyal Destek Politikalarına İlişkin Çerçevemiz.....	25
a. Mevcut İstihdamın Korunmasına Yönelik Politika Çerçevemiz.....	25
b. Yeni İstihdam Yaratılmasına Yönelik Politika Çerçevemiz.....	26
c. İş Gücü Hareketliliğini ve Verimliliğini Artıracak Politika Çerçevemiz.....	27
d. Sosyal Güvenlik ve Sosyal Destek Politikaları Çerçevemiz.....	27
3. Sektörel Politika ve Stratejilere İlişkin Çerçevemiz.....	29
a. Bilgi Ekonomisine Geçiş Stratejimiz.....	29
b. Sanayi Stratejisi Çerçevemiz.....	30
c. Tarım Stratejisi Çerçevemiz.....	32
d. Enerji, Madencilik ve Diğer Altyapı Yatırım Stratejisi Çerçevemiz.....	33
4. Bölgesel Gelişme Politikaları Çerçevemiz.....	36

I. Türkiye Ekonomisindeki Gelişmelere Bakışımız

Türkiye 1980'lerin ikinci yarısından itibaren, dışa açık bir büyüme stratejisi izlemeye başlamıştır. Ancak böyle bir stratejinin gerektirdiği kurumsal dönüşüm ve politika değişiklikleri yapılmamıştır. Bu çerçevede;

- Bütçede, dönemsel dalgalanmaları dengeleyecek bir yapı oluşturulmamış, kalıcı mali disiplin sağlanamamıştır.
- Finans kesiminde güçlü bir düzenleme ve denetleme çerçevesi kurulamamıştır.
- Rekabet gücünü artıracak, üretim maliyetlerini düşürecek kaynakların etkin kullanımını sağlayacak mikro reformlar gerçekleştirilmemiştir.

Bunların sonucunda ekonominin küresel sermaye hareketlerinin oynaklığı karşısında içsel dayanıklılığı azalmış, uluslararası rekabet gücümüz gerilemiş, ekonomi ithalata ve dış kaynağa aşırı bağımlı hale gelmiştir.

Bu gelişmelere bağlı olarak izleyen yıllarda, Türkiye'de ciddi ekonomik krizler yaşanmış, istikrarsız bir büyüme süreci ortaya çıkmıştır.

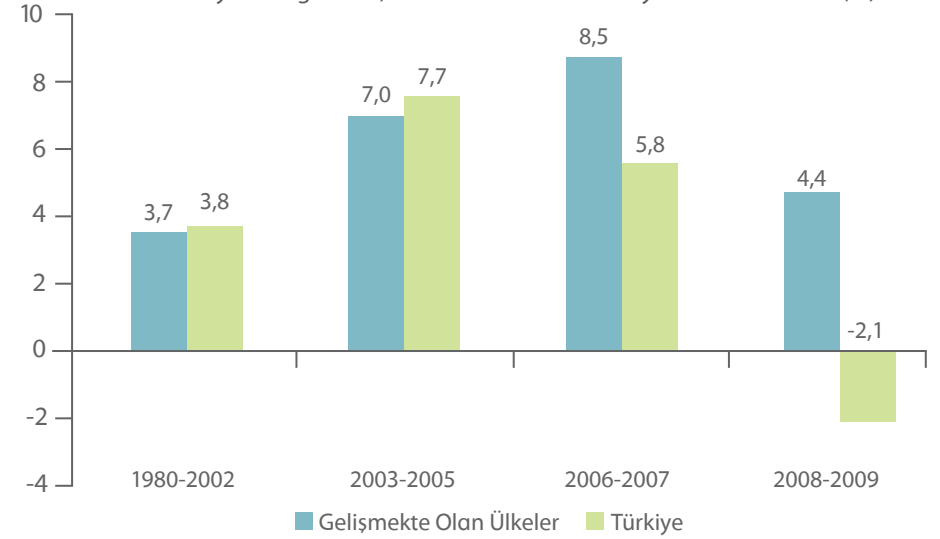
2001 krizinden sonra ise kamu borçlanmasının disiplin altına alınması, bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılması, sektörün çağdaş bir düzenleme ve denetleme çerçevesine kavuşturulması, Merkez Bankası bağımsızlığının güvence altına alınması ekonomiye duyulan güveni ve ekonominin içsel dayanıklılığını artırmıştır.

Bu reformların etkisinin görülmesiyle beraber 2001 krizinde daralan ekonominin yeniden yükselişe geçmesi ve 2002 yılı sonlarında başlayan benzeri görülmemiş küresel likidite bolluğunun etkisiyle Türkiye, 2003–2005 döneminde görece hızlı bir büyüme yakalamıştır. Nitekim bu dönemde ülkemize benzeyen gelişen ve yükselen ekonomiler yılda ortalama yüzde 7 büyürken, Türkiye aynı dönemde yüzde 7,7 oranında büyümeyi başarmıştır.

Ancak, söz konusu dönemde AKP hükümetinin; ekonomiyi daha rekabetçi hale getirecek yapısal reformlara yönelmemesi, makroekonomik istikrarı perçinleyecek adımları atmaması, hatta 2001 yılında gerçekleştirilen yapısal reformlardan geriye dönmesi neticesinde 2006 yılından itibaren büyüme hızı gerilemeye başlamıştır.

Türkiye, 2006–2007 yıllarında ortalama yüzde 5,8 oranında büyürken, ülkemize benzeyen diğer ekonomiler yüzde 8,5 büyümüştür. 2007 yılının ikinci yarısında belirginleşmeye başlayan küresel krizi Türkiye, artan ekonomik kırılganlıklarla karşılamak zorunda kalmıştır.

Türkiye ve Diğer Gelişmekte Olan Ülkelerin Büyüme Performansı (%)

Kaynak: IMF, Dünya Ekonomik Görünüm Raporu Veri Seti, Nisan 2011

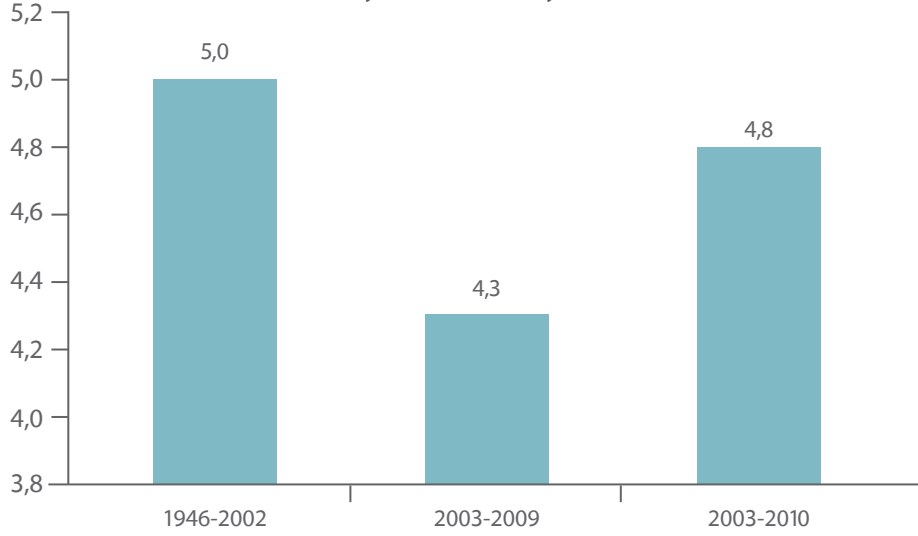
2003'ten itibaren dünyada yaşanan olağanüstü olumlu küresel ekonomik iklimin değerlendirilmemesi önemli bir fırsatın yitirilmesine neden olmuştur. Mevcut iktidar, ekonominin büyüme potansiyelini, istihdam yaratma kapasitesini ve içsel dayanıklılığını artıracak reformları gerçekleştirilmemiş, yaklaşan küresel krizi görmemiştir. Bunun sonucunda Türkiye krizde en sert daralan, işsizliği en fazla artan ekonomilerden biri olmuştur.

Ülkemiz, 2008-2009'da yıllık ortalama yüzde 2,1 oranında daralırken, aynı dönemde benzer ekonomiler yüzde 4,4 oranında büyümüştür. Türkiye, krizde bize benzeyen 150 ekonomi içinde en hızlı daralan 14'üncü ekonomi olurken yine aynı grup ve dönem içinde işsizliği en hızlı artan 5'inci ekonomi olmuştur.

Bu gelişmeler sonucunda AKP'nin sekiz yıllık iktidar döneminde büyüme, tarihsel ortalamalarının altında kalırken Türkiye'nin büyüme performansı uluslararası karşılaştırmalarda da gerilemiştir.

Çok partili yaşama geçilen 1946 ile 2002 yılları arasında Türkiye, yılda ortalama yüzde 5 büyürken, 2003–2010 döneminde ortalama büyüme hızı bunun altında kalmıştır.

Türkiye'nin Tarihsel Büyüme Hızları (%)

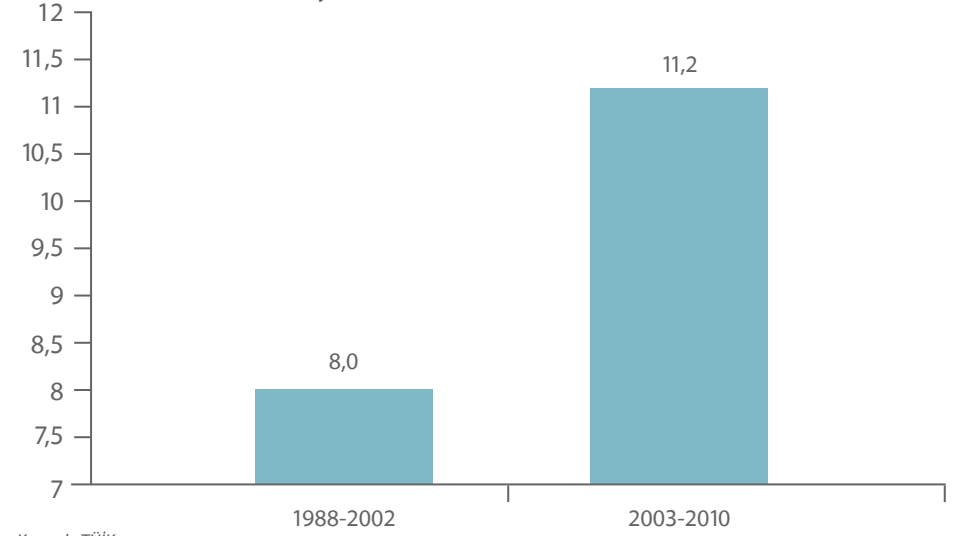
Kaynak: DPT, TÜİK

Gelişen ve yükselen 150 ekonomi içinde ortalama büyüme hızı bakımından Türkiye, 1980–2002 döneminde 51'nci sırada iken 2003–2010 döneminde 71'nci sıraya gerilemiştir.

Sekiz yıllık AKP iktidarında Türkiye'nin dünya ekonomisindeki konumunda da bir değişiklik olmamıştır. Satın alma gücü paritesine göre dünyanın 1987 yılında en büyük 14'üncü, G-20 üyesi olduğu 1999 yılında ise 16'ncı büyük ekonomisi olan Türkiye, 2010'da da 16. sırada kalmaya devam etmiştir.

İşsizlik de bu dönemde tarihsel ortalamalarının üzerinde seyretmiştir. Mevcut işsizlik serilerinin yayımlandığı 1988 yılı ile 2002 yılları arasında yüzde 8 olan ortalama işsizlik oranı, 2003–2010 döneminde yüzde 11,2 olmuştur. Uluslararası karşılaştırmalarda da Türkiye'nin işsizlikteki konumu kötüleşmiştir. Bize benzeyen ekonomiler arasında Türkiye, 1988–2002 arasında en yüksek işsizliğe sahip 48'nci ekonomi iken, 2003–2010 döneminde durumu kötüleşerek 21'nci ekonomi konumuna gelmiştir.

Türkiye'de Ortalama İşsizlik Oranı (%)

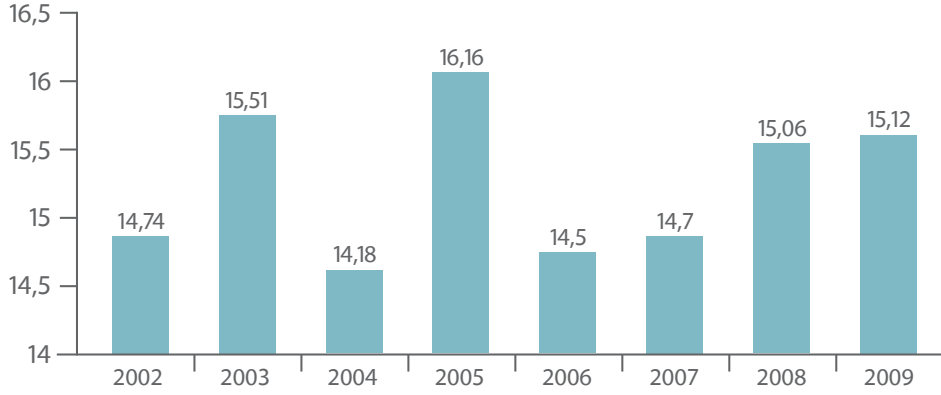
Kaynak: TÜİK

Yine bu dönemde yeterli istihdam yaratılamamış, kadınlarımız işten ve gelirden mahrum kalmış, gençlerimize iş verilememiştir. Dolayısıyla "demografik fırsat penceresi" olarak bilinen dinamik nüfusun ekonomik potansiyelinden yeterince yararlanılamamıştır. 1988–2002 döneminde ortalama yüzde 30,7 olan kadınların iş gücüne katılım oranı, 2003–2010 döneminde ortalama yüzde 24,8'e gerilemiştir. Aynı dönemde genç işsizlik oranı da ortalama yüzde 15,8'den yüzde 21'e yükselmiştir.

Yaşanan olağanüstü olumlu küresel ekonomik iklimle rağmen, artan işsizlik oranı gelir dağılımını bozmuş, yoksulluğu derinleştirmiştir. Yine tarımdaki çözülme ve sosyal hakları güvenceye alan bir istihdam yapısının oluşturulmaması, yoksulluğu daha da ağırlaştırmıştır.

2002 yılında yüzde 14,7 olan harcama esaslı göreceli yoksulluk oranı 2009'da yüzde 15,1'e çıkmıştır. Kriz dönemi olan 2009'da ise yoksulluk ve gelir dağılımındaki adaletsizlik daha da artmıştır. Temel harcama ölçütlerine göre yoksul sayısı bir yılda 818 bin kişi artmış ve 12 milyon 751 bin kişiye ulaşmıştır. Yine tek bir yılda toplumun en yoksul yüzde 20'lik dilimiyle en zengin yüzde 20'lik dilimi arasındaki gelir farkı 8'den 8,5 kate çıkmıştır.

Harcama Esaslı Görelî Yoksulluk Oranı (%)

Kaynak: TÜİK

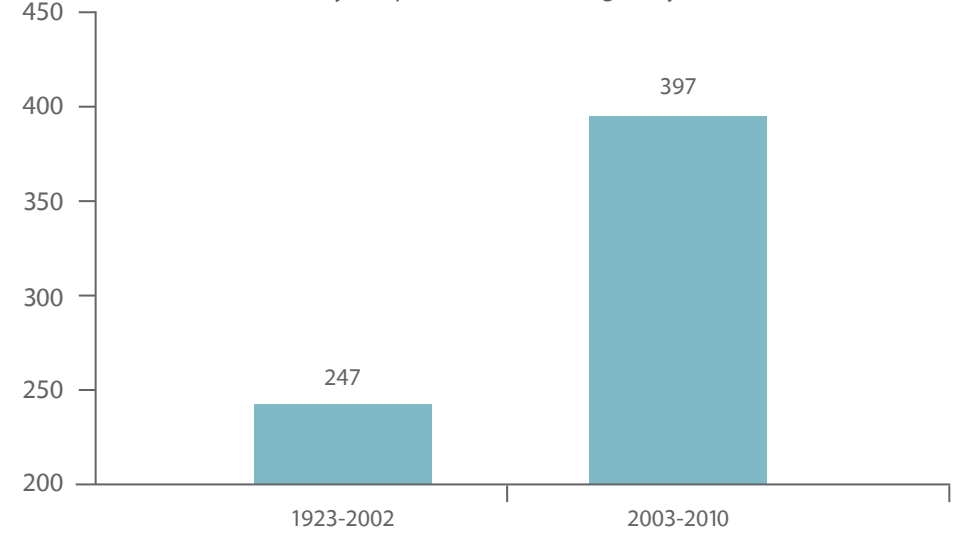
2003–2010 döneminde ekonomi, uluslararası rekabet gücünü hızla kaybederken üretimin ithalata bağımlılığı derinleşmiş, ekonominin dış tasarruflara olan bağımlılığı da hızla artmıştır. Cumhuriyetin başlangıcından 2002 yılına kadar toplam 642 milyar ABD doları ithalat yapılırken, son sekiz yılda 1,1 trilyon ABD doları ithalat yapılmıştır. Aynı dönemde dış ticaret açığı da olağanüstü boyutta artış göstermiştir. 2002 yılına kadar toplam 247 milyar ABD doları dış ticaret açığı veren Türkiye, sonrasındaki sekiz yıllık dönemde 397 milyar ABD doları dış ticaret açığı vermiştir.

Ülkemize benzer 150 ekonomi arasında cari açığın GSYH'ya oranı dikkate alındığında, 1980–2002 döneminde en çok cari açık veren 119'ncu ekonomi olan Türkiye, 2003–2010 döneminde en çok açık veren 76'ncı ekonomi konumuna gelmiş, en yüksek cari açık veren ülkeler arasında 43 basamak birden yükselmiştir.

Cumhuriyetin kuruluşundan 2002 yılına kadar devletin yaptığı toplam borç kadar bir borç sekiz yıllık AKP iktidarında yapılmıştır. 2002'de 148,5 milyar ABD doları olan devletin toplam borcu, mevcut iktidar döneminde 306,3 milyar ABD dolarına yükselmiştir.

Yine IMF borcunu ödemekle övünen bu iktidar döneminde, Cumhuriyet kurulduğu günden 2002 yılına kadar alınan dış borçtan daha fazlası alınmıştır.

Dönemler İtibariyle Toplam Dış Ticaret Açığı (Milyar Dolar)

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin dış borcu 2002'de 129 milyar ABD doları iken, 2010'da 290 milyar ABD dolarına yükselmiştir.

Bütün bunlara ek olarak, son sekiz yılda 34 milyar ABD doları tutarında özelleştirme yapılmıştır.

Buna rağmen son sekiz yılda;

- Büyüme ve kalkınma yarışında Türkiye diğer ülkelerin gerisine düşmüş,
- İşsizlik artmış ve yoksulluk derinleşmiş,
- İthalata ve dış kaynaklara bağımlı, kırılgan bir ekonomi yaratılmıştır.

Küresel kriz sonrasında ise Türkiye, sıcak para girişleriyle desteklenen hızlı iç talep artışının etkisiyle ve 2009 yılındaki düşük bazın üzerine 2010 yılında yüksek bir büyüme oranı yakalamıştır. Ancak bu durumun geçici olduğu ortadadır. Çünkü 2010 yılında rekor düzeylere çıkan cari işlemler açığı, ülkemizin uluslararası rekabet sorununun artarak devam ettiğini göstermektedir.

2008–2009 küresel krizi etkileri hafiflemekle birlikte henüz sona ermemiştir. Başta ABD ve belli Avrupa ülkeleri olmak üzere gelişmiş ülkelerin (özellikle kamu borcu alanında) yaşadığı sorunların kısa sürede çözülmesi zor görülmektedir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde büyümenin düşük seyredeceği ve Asya ülkeleri başta olmak üzere küresel ekonomik büyümenin kaynağının yükselen piyasa ekonomileri olacağı anlaşılmaktadır. Bu bir anlamda kriz öncesinde yaşanan küresel dengesizliklerin, kriz sonrasında da, devam edeceği anlamına gelmektedir.

Bu geçiş dönemi çeşitli riskleri de beraberinde getirmektedir. Bu süreçte ülkelerin korumacılık eğilimlerinin artması küresel büyümenin önündeki önemli risklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Buna ilave olarak gelişmiş ülkelerin krizle mücadele kapsamında uygulamakta olduğu genişleyici para politikaları ve yüksek kamu borçlarından kaynaklanan sorunlar ülkemizin de aralarında yer aldığı yükselen piyasa ekonomileri için yönetilmesi gereken önemli bir risktir.

Ayrıca ülkemizi de yakından ilgilendiren Akdeniz ve Ortadoğu coğrafyasında ortaya çıkan siyasi belirsizlikler, kısa vadede bize dönük risk algılamasını artırabilecektir.

Böyle bir arka planda Türkiye ekonomisine ilişkin temel sorun alanları şunlardır:

- Ortalama büyüme hızı düşük olup, büyümenin oynaklığı yüksektir.
- Rekabet gücü hızla gerilemekte, dış açık artmaktadır.
- İç tasarruflar düşüktür. Büyümenin finansmanı dış kaynak girişine bağımlıdır.
- İstihdamın ve toplam faktör verimliliğinin büyümeye katkısı zayıftır.
- İşsizlik yüksek ve istihdam düzeyi düşüktür.
- Toplumda fırsat eşitliğinin, ekonomide istikrar ve rekabet gücünün teminatı olan eğitim sistemi çağdaş normlardan uzaktır.
- İş gücünün eğitim düzeyi ve yaratılan işlerin niteliği zayıftır. Kayıt dışı istihdam yüksektir.
- Ekonomik ve sosyal gelişme bölgeler arasında eşit dağılmamaktadır, bölgesel gelir ve refah dengesizlikleri yüksektir.
- Büyüme sektörleri dengeli yayılmamakta, sanayi zemin kaybetmekte, milli gelir içinde sanayinin payı gerilemektedir. Sanayi sektöründeki kaynaklar hızla ticarete konu olmayan, üretkenlik potansiyeli düşük sektörleri kaymaktadır.
- Sanayi üretiminin ithal girdi bağımlılığı hızla artmakta ve sanayinin katma değer yaratma yeteneği hızla azalmaktadır. Ana ve yan sanayi, büyük-orta-küçük ölçekli şirketler arasındaki bağlar kopmaktadır.
- Sanayinin bilimsel ve teknolojik içeriği (yeni ürün ve üretim yöntemi geliştirme ve uyarılama yeteneği) zayıftır.
- Gelir dağılımı bozulmakta, yoksulluk derinleşmektedir.
- Sosyal yardımlar çok sayıda kurum tarafından, kurala bağlanmadan ve düzensiz dağıtılmaktadır. Kurumlar arasında eş güdüm yoktur.
- Sosyal yardımlar, ihtiyaç sahiplerinin kendine yeter hale gelmesini gözetmemektedir. Mevcut sistem, sosyal dışlanışlıkla mücadelede ve istihdam piyasasına katılımı artırmada başarılı olmamıştır.

Özetle Türkiye’de mevcut stratejinin yarattığı büyüme; nitelikli, halk için, halkı kucaklayıcı ve sürdürülebilir değildir.

II. Küresel Kriz ve Ekonomi Yaklaşımında Değişim

Dünya ekonomisinde olağanüstü bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. 2008 küresel krizi öncesinde "gelişmekte olan ülkeler ve yükselen piyasaların" ortalama büyüme hızı dünya ortalamasından yüksek olmuştur. Dünya ticareti ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları büyük bir hızla artmış, yükselen ekonomiler bu gelişmede büyük paya sahip olmuştur.

Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin (BRIC) dünya ekonomisinin önemi artan aktörleri haline gelmiştir. Ancak pek çok ülkede gelir dağılımı hızla bozulmuş, ücretli çalışanların milli gelir içinde aldığı pay azalmış, işsizlik ciddi ve yapısal bir düzeye çıkmıştır.

Gelişmiş ülkelerde yaşanan nüfusun emeklilikleri yaklaştıkça, iç piyasalarda yeteri kadar gelir yaratamayan fon yöneticileri; bir yandan finans sisteminde aşırı kar sağlayacak denetimsiz riskli işlere, diğer yandan da yüksek getiri sunan Türkiye gibi ekonomilere yönelmişlerdir.

Başta ABD olmak üzere birçok gelişmiş ülkede finans kesiminde denetimsiz, kuralsız ve ne pahasına olursa olsun çok yüksek karlar sağlamaya yönelik faaliyetler yaygınlaşmış, bu sürecin yarattığı –ve halen de devam eden- tehlike göz ardı edilmiştir.

Gelişmiş ekonomilerin üretim kapasiteleriyle tüketim hacimleri arasındaki dengesizliklerin hızla artması sonucunda ödemeler dengesi fazlası ve açığı veren ülkeler yer değiştirmiştir. Gelişmiş ülkelerdeki üretimin yeniden yapılanmasındaki sorunlar, üretim merkezlerindeki coğrafi kaymalar, küresel ekonomide ciddi dengesizlikler yaratmıştır.

Böyle bir ortamda meydana gelen son büyük küresel kriz, 1980'lerden bu yana öne çıkan neo-liberal değerler dizisinin ciddi anlamda sorgulanmasına neden olmuştur.

Ekonomi politikalarında gözlenen yeni eğilimleri şu şekilde özetleyebiliriz;

Küresel kriz sırasında ve sonrasında kamu kesimine bakışta köklü bir değişim gözlenmektedir. Başta ABD ve İngiltere olmak üzere pek çok ülkede şirketlerin kurtarılmasına ve yeniden yapılandırılmasına yönelik kamu müdahaleleri yaygınlık kazanmıştır. Çöken iç talebi canlandırmak, sanayi üretim ve istihdamındaki hızlı düşüşü durdurabilmek için destek paketleri yürürlüğe konmuştur.

Merkez bankaları fiyat istikrarı yanında finansal istikrarı, büyüme ve istihdamı dikkate alan politikalar izlemeye başlamıştır. Makro ekonomi politikaları para, maliye, makro düzenleyici denetleyici çerçeve ve istihdam politikalarından oluşan daha dengeli bir politika çerçevesi üzerinde inşa edilmeye başlanmıştır.

Uluslararası Para Fonu'nun da arasında bulunduğu ekonomi çevrelerinde; aşırı sermaye girişlerinin gelişmekte olan ülkelerde yarattığı istikrarsızlık ve rekabet gücü kayıplarını önlemek amacıyla, maliye ve para politikalarının daha aktif bir şekilde kullanılması, uluslararası rezerv tutma politikaları, mali sektördeki makro riskleri yönetme çabaları ve gerektiğinde sermaye kontrolleri artık genel kabul görmektedir.

Ülkeler arasında etkin bir politika koordinasyon çerçevesi ve uluslararası mali piyasalar için etkili bir küresel düzenleyici çerçeve ihtiyacı krizle birlikte daha da belirginleşmiştir.

Devletin; düzenleyici ve denetleyici işlevlerinin yanı sıra sistemik krizlerle mücadele, işsizliğin azaltılması, rekabet gücünün artırılması, bölgesel gelir dağılımı farklılıklarının azaltılması alanlarında doğrudan rol oynaması dünyada da genel kabul görür hale gelmiştir.

III. Ekonomi Politikalarına Genel Yaklaşımımız

Küresel koşullar ve ülkenin artan sorunları,

- Ülkemizin uluslararası rekabet gücünü hızla aşındıran, ithalata ve dış sermayeye bağımlılık yaratan, istihdam yaratmayan mevcut büyüme stratejisinin terk edilmesini,
- Ekonomide mevcut iktidarın istikrarı tehlikeye atan, keyfiliği artıran uygulamalarını düzeltecek ve istikrarı pekiştirecek adımların hızla atılmasını,
- Yoksulluk ve sosyal dışlanışlıkla mücadelede devletin sosyal devlet niteliğinin yeniden canlandırılmasını gerekli kılmaktadır.

Dışa açık, ancak küresel sermaye hareketlerindeki dalgalanmalara karşı ekonominin dayanıklılığını artıran, üretimi ve verimliliği destekleyen, iş gücünü ve yurt içi tasarrufları seferber eden, toplumun tüm kesimlerini ve ekonominin tüm sektörlerini kucaklayan nitelikli ve sürdürülebilir bir büyüme anlayışını benimsiyoruz.

Küresel ve bölgesel ekonomide ortaya çıkan fırsatlardan, teknolojik yeniliklerden en üst düzeyde yararlanacağız.

Piyasa etkin bir güçtür. Ancak kuralsız ve denetimsiz bir piyasa, son büyük küresel krizde de görüldüğü gibi hata yapmaktadır. Bizim bakış açımız, piyasayı mutlaklaştıran, piyasanın her sorunu kendi başına çözeceğini savunan bakış açısından farklı olacaktır.

Bu nedenle devletin düzenleyici ve denetleyici işlevlerini güçlendireceğiz. Devlet istihdam ve rekabet alanında destekleyici ve kolaylaştırıcı rol üstlenecektir. Bölgesel gelir dağılımı farklılıklarının giderilmesinde özel kesim seferber edilecektir, özel kesimden hiçbir şekilde yararlanma imkânının bulunmadığı hallerde devlet doğrudan devreye girecektir.

Diğer taraftan, devleti de yurttaşlar tarafından denetlenen, toplumun ihtiyaçlarına daha hızlı ve etkin yanıt verebilen bir yapıya dönüştürmeye kararlıyız. Bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına yanıt verilmesi ve devletin artan sorumluluğuna paralel olarak "hesap verebilirlik" ilkesi ve kamu maliyesinde saydamlık güçlendirilecek, devlet yapısı daha çağdaş ve vatandaş odaklı hale getirilecektir. Ekonomik ve sosyal politika uygulamalarında kayırmacılık önlenerek, çalışma ve yaratıcılık ön plana çıkartılacaktır.

Cumhuriyet Halk Partisi düzgün, kaliteli iş ve istihdamı; insan onurunun, aile içinde huzurun ve toplumsal barışın kaynağı olarak değerlendirmektedir. Ülkenin en önemli stratejik kaynağı olan çalışabilir nüfusun işsiz kalmasını hem yitirilen fırsat, hem de büyük bir haksızlık olarak görmektedir.

Cinsiyetine, dini inancına, diline, ırkına, doğduğu ve yetiştiği çevreye, siyasi görüşüne bakılmaksızın bu ülkenin tüm vatandaşlarını kucaklamak, fırsat eşitliğini sağlamak temel ilke olacaktır.

Ekonomilerin birbirine bağlanması ve küreselleşme; bir yandan büyük fırsatlar sunarken diğer yandan ayrışmalara ve toplumsal dışlanışlıklara neden olmaktadır. Bu sürecin yarattığı belirsizlikler, işsizlik, sosyal altüst oluş gibi sorunlar önlenemez ve geliştireceğimiz katılımcı, halkı kucaklayan, insan odaklı yaklaşımlarla mutlaka çözülecektir.

Bu süreçte uygulanacak olan ekonomik ve sosyal politikaların, Türkiye'nin Dünya Ticaret Örgütü üyeliği ve AB tam üyelik müzakere süreci ile uyumlu olmasına özen gösterilecektir.

IV. Stratejik Tercih ve Hedeflerimiz

Cumhuriyet Halk Partisi, ekonomik gelişmenin temel amacının, üretimin artırılması ve bu sayede artan refahın adaletli bir şekilde paylaşılması olduğuna inanmaktadır. Bunun için yüksek büyüme hızlarını sağlamanın yanında nitelikli, halkı kucaklayan, bütün sektörlerle ve çalışanlara yayılan sürdürülebilir bir büyümeyi hedefliyoruz.

Hedefimiz halkıyla üreten ve yarattığı refahı halkına yayan bir ekonomidir. Bu çerçevede:

- Nitelikli, kalıcı ve yüksek büyüme ile Türkiye'yi dünya ekonomi liginin üst sıralarına taşımayı,
- İşsizliği hızla azaltmayı, düzgün ve nitelikli istihdam yaratılmasını kolaylaştırmayı, başta kadınlar ve gençler olmak üzere toplumun geniş kesimlerinin üretim süreçlerine katılımını sağlamayı,
- Yoksulluğu yönetmeyi değil, yoksulluğu bitirmeyi,
- Toplumsal gelişme ve dayanışmayı güçlendirmeyi,
- Bölgesel gelir ve gelişmişlik farklarını azaltmayı amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşmak için;

Sosyal devleti yeniden ayağa kaldıracamız.

Yoksulluğun arkasında; yüksek işsizlik, kayıt dışı çalışma, düşük ücretler, etkin olmayan sosyal güvenlik, yetersiz sağlık ve sosyal destek, niteliksiz eğitim ve beceri kazandırma sistemleri yatmaktadır. Vatandaşlarımızın ihtiyaç duyduklarında ulaşabileceklerinden emin oldukları evrensel, hak temelli ve yeterli bir sosyal destek sistemini kuracağız. Nitelikli, sosyal güvenceli işleri sağlayacak iş gücü piyasasını geliştireceğiz. Kayıt dışılığın önlenmesinde, çalışma hayatında örgütlülüğün artırılmasında, eğitimin kalitesinin yükseltilmesinde ve iş gücüne beceri kazandırılmasında devletin olanaklarını seferber edeceğiz. Sosyal dayanışmayı güçlendirerek ve vatandaşlara asgari bir yaşam düzeyini garanti ederek iç talepteki aşırı dalgalanmaları önleyecek, yüksek ve istikrarlı bir büyümenin alt yapısını oluşturacağız.

Ekonominin uluslararası rekabet gücünü artıracamız.

Başta sanayi olmak üzere dış rekabete açık sektörler öncülüğünde yüksek ve istikrarlı bir büyüme, refahı artırma, AB'ye yakınsama ve dünya ekonomi liginde üst sıralara tırmanma için gereklidir. Bu çerçevede kendi iş gücümüzü, rekabetçi üstünlüklerimizi, küresel ve bölgesel düzeydeki gelişmeleri ve teknolojik yenilikleri dikkate alan yeni bir büyüme stratejisine mutlaka geçeceğiz. Üretim deseninin hızla yenilenmesini, yüksek büyüme potansiyeli olan sektörlerde atılım sağlanmasını,

geleneksel sektörlerin yüksek katma değer yaratan bir yapıya kavuşmasını destekleyeceğiz.

Ekonomide kalıcı istikrarı sağlayacağız.

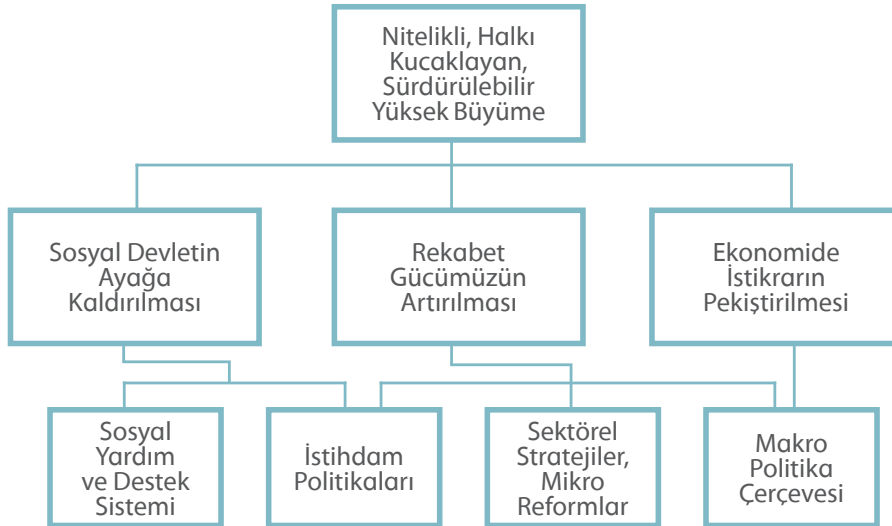
Ekonomide dalgalı büyüme, enflasyon ve sürdürülemez borç yükü gibi dengesizliklere yol açılmaması, kaynakların etkin ve verimli şekilde kullanılması temel tercihimiz olacaktır. Cumhuriyet Halk Partisi ekonomide istikrarı pekiştirecektir. Hükümetin, ekonominin günlük işleyişine son yıllarda daha da artan müdahalelerini, keyfi uygulamalarını ortadan kaldıracak, öngörülebilirliği ve şeffaflığı artıracak düzenlemeleri Cumhuriyet Halk Partisi mutlaka gerçekleştirecek ve gün ışığında yönetim anlayışını hayata geçirecektir.

Bu hedeflere ulaşmak için maliye, para, düzenleyici denetleyici çerçeve, istihdam ve sosyal destek politikaları koordinasyon içinde uygulanacaktır. Verimliliği ve rekabet gücünü destekleyen yapısal (mikro) reformlar hayata geçirilecektir. Ekonomide politika oluşturma sürecine sosyal tarafların azami katılımı sağlanacaktır.

Ekonomik ve sosyal politikalarda; çevre, su ve küresel ısınma alanlarındaki öncelikler dikkate alınacak ve sürdürülebilirlik gözetilecektir.

V. Politika Çerçevemiz

Stratejimizin Ana Eksenleri

I. Makro Politika Çerçevemiz

a. Maliye Politikası Çerçevemiz

- Kamu maliyesinde tutarlılık ve disiplini makroekonomik istikrarın temel şartı olarak görüyoruz. Kamu borcunun sürdürülebilirliğine dikkat edeceğiz, kurallı bir maliye politikası uygulayacağız.
- Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nu gözden geçirerek otomatik ödenek sisteminin istismarını engelleyecek, Meclis'ten yetki almadan bütçe ödeneklerinin aşılmasının önüne geçeceğiz. Mecliste ayrı bir kesin hesap komisyonu oluşturacağız ve komisyon başkanının muhalefet partisinden olmasını sağlayacak düzenlemeleri gerçekleştireceğiz.
- Mali alanı güçlendirerek maliye politikasının etkinliğini artıracak, bütçenin devresel hareketleri dengeleyen bir yapıda olmasını sağlayacağız.
- Ekonomide büyüme, istihdam ve verimliliği artırıcı alanlara kamu harcamalarını yönlendirecek ve borçlanma dışı kaynaklarla harcamaların finansmanını esas alacağız.
- Vergi, kamu harcamalarının finansmanı için temel kaynak olacaktır. Teknolojik yenilikler ve ekonomideki kurumsallaşmadan etkin bir şekilde yararlanarak vergi kayıp ve kaçaklarını en alt seviyeye indireceğiz. Vergi, sosyal güvenlik ve iş gücü piyasası düzenlemelerini bir bütünlük içinde kullanarak kayıt dışılıkla mücadele edeceğiz.
- Vergi mevzuatını basit, kolay ve anlaşılır hale getireceğiz.
- Gelir İdaresi'nin bağımsızlığını, idarenin tüm mükelleflere eşit mesafede olmasını ve objektifliğini sağlayacak düzenlemeleri gerçekleştireceğiz.
- Kamu borç stokunun Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla'ya oranını yüzde 40'ın altında tutacağız.
- Güveni sağlayarak ve borçlanmanın vadesini uzatarak bütçede faiz ödemelerinin yükünü azaltacak ve diğer harcamalar için kaynak yaratacağız. İç borcun içerisinde değişken faizli borcun ağırlığını azaltarak kamu borcunun faiz riskini düşüreceğiz.

- Kamu tarafından verilecek tüm destek ve sübvansiyonları ilgili yıl bütçesiyle ilişkilendirerek vereceğiz.
- Geçtiğimiz dönemde gerçekleştirilen birçok istisna ve muafiyetle etkinliğini kaybeden kamu ihale sistemini yeniden uluslararası standartlara getireceğiz.
- Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasını keyfi bürokratik karar ve işlemlerden kurtarıp objektif kuralların işleyişine bağlı bir hale getireceğiz.
- Mali afları ancak sistemik krizlerin gerektirdiği durumlarda istisnai olarak uygulayacağız, mali affı siyasi istismar konusu olmaktan çıkaracağız.
- Ekonominin rekabet gücünü olumsuz etkileyen ve adil olmayan dolaylı vergi ağırlıklı yapıyı değiştirecek dönüşümü başlatacağız.
- Ücretlilerin vergi yükünü düşüreceğiz.
- Kamu alımlarında yerli girdi ve katma değeri dikkate alan uygulamaları geliştireceğiz.
- Başta kadınlar ve pozitif ayrımcılık uygulanması gereken diğer gruplar olmak üzere, tüm kesimlerin bütçenin hazırlanma sürecinde kendilerini etkileyen harcama kalemlerini görmelerine ve sürece katılmalarına olanak sağlayacağız.

b. Para Politikası Çerçevemiz

- Para politikasının temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır.
- Bu hedefe ulaşılırken büyüme, istihdam, rekabet gücü ve finansal istikrar, bir başka ifadeyle fiyat istikrarının sürdürülebilirliğinin belirleyicisi olan unsurların risk altına sokulmamasına özen göstereceğiz.
- Enflasyon hedeflemesi uygulamasında para politikasının şeffaflığını artıracak adımları atacağız. Bu bağlamda, para politikası toplantı tutanaklarının daha detaylı olmasını ve üyelerin hangi yönde oy verdiğinin kamuoyuyla paylaşılmasını sağlayacak düzenlemeleri gerçekleştireceğiz.

- Merkez Bankası'nın bağımsızlığı ile uyumlu olarak, uluslararası uygulamalar çerçevesinde, hesap verebilirliğini güçlendirecek düzenlemeleri gerçekleştireceğiz.
- Diğer yükselen ekonomilere göre düşük düzeyde olan uluslararası rezerv dış borç oranını, konjunktürdeki gelişmeleri de dikkate alarak, rezervlerimizi artırmak suretiyle güçlendireceğiz.

c. Düzenleyici ve Denetleyici Politika Çerçevemiz

Yaşanan ulusal ve uluslararası tecrübeler finansal piyasalarda bütüncül, etkin bir düzenleyici ve denetleyici çerçeve ile güçlü bir makro risk yönetme kapasitesinin önemini ortaya koymuştur. Bu çerçevede:

- Finans sisteminin tekil unsurlarının sağlamlığını gözeten mikro riskleri azaltıcı politikaların yanında, sistemin tümünü gözeten makro riskleri azaltıcı politikalarla, başta döviz olmak üzere varlık piyasalarında oluşacak balonlar ve bunların reel ekonomide yol açtığı kırılganlıkları önleyeceğiz.
- Finansal sistemin tümünde ya da bir bölümünde ortaya çıkan aksaklıkların, reel ekonomide dalgalanmalara yol açmasını önlemek için Merkez Bankası, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı'nın birlikte hareket etmesini sağlayacak bir Finansal İstikrar Kurulu'nu kuracağız.
- Uluslararası sermaye ülkeye girerken hangi kurala tabi ise çıkarken de aynı kurala tabi olacak, bu alanda keyfi politikalar izlemeyecek, belirsizlik yaratılmamasına özen göstereceğiz.
- Ekonomide rekabetin geliştirilmesi, doğal tekel piyasalarda tüketicilerin ve kamu çıkarlarının korunması amacıyla düzenleyici ve denetleyici faaliyetleri güçlendireceğiz.

2. İstihdam ve Sosyal Destek Politikaları Çerçevemiz

Çalışabilir nüfusun üretime katılması, nitelikli işlerde çalışması, insan onuruna yakışır bir gelir düzeyine ulaşması, verimlilik artışlarından payını alması yalnızca sosyal adalet açısından değil, nitelikli, halkı kucaklayıcı, sürdürülebilir büyüme için de gereklidir. Bu çerçevede, iş gücü kullanımını özendirici politikalara ağırlık vereceğiz. Kadınların, gençlerin ve engellilerin üretime daha fazla katkı sunmalarına olanak sağlayacağız.

Örgütlü bir toplum adil bir bölüşümün ön koşuludur. Çalışma hayatına ilişkin düzenlemeleri, Uluslararası Çalışma Örgütü normlarına uyumlu hale getireceğiz.

İstihdamda süreklilik ve hareketlilik arasında uygun bir dengenin kurulmasının önemi her geçen gün artmaktadır. Mevcut istihdamın korunmasının yanı sıra yeni istihdam imkânları yaratacak ortamı sağlayacağız.

İnsanımızın, küreselleşmenin ve ekonomik dönüşümün getirdiği sıkıntılar karşısında korunması amacıyla; iş gücünün hareket kabiliyetini artıracak, değişen üretim koşullarına uyumunu sağlayacak politikalarla beraber etkili bir sosyal destek sistemini uygulamaya koyacağız.

Bu bağlamda dört aşamalı bir strateji izleyeceğiz.

a. Mevcut İstihdamın Korunmasına Yönelik Politika Çerçevemiz

- Sosyal diyalog mekanizmalarından etkin bir şekilde yararlanacağız. Ekonomik ve Sosyal Konseyi çalışma hayatına ilişkin kararların oluşumunda önemli bir platform haline getireceğiz.
- KOBİ'lerin finansal kaynaklara erişimini kolaylaştıracağız, KOBİ'lere sağlanacak finansal imkânları devresel dalgalanmaları dengeleyecek esnekliğe ve büyüklüğe kavuşturacağız.
- KOBİ'lerin çalışma sermayesini desteklemek amacıyla kamusal yükler karşılığında özel kredi imkânlarına yönelik düzenlemeleri gerçekleştireceğiz.

- Başta turizm olmak üzere hizmetler sektörünün istihdam kapasitesinden en yüksek seviyede yararlanacağız.
- Tarımdaki iş gücünün diğer alanlara geçişini ve hizmet sektöründeki dönüşümü doğru yöneterek istihdam kayıplarını azaltacağız.
- T.C. Ziraat Bankası ve Türkiye Halk Bankası'nı özelleştirmeyeceğiz. Bu bankaların çiftçilerimiz ve esnafımıza sunduğu destekleri, bankacılığın genel kurallarına uyarak sürdüreceğiz.
- Kayıt dışı istihdam sorununu; iş gücü kullanımını caydıran ve kayıt dışılığı özendirilen aşırı yükleri azaltarak, kayıt içine girmeyi teşvik ederek ve denetime ağırlık vererek çözeceğiz.

b. Yeni İstihdam Yaratılmasına Yönelik Politika Çerçevemiz

- Kendi kaynak ve önceliklerimizi dikkate alan, istihdamı destekleyen bir büyüme stratejisine geçeceğiz.
- Uygun yatırım iklimini tesis edecek, üretim üzerindeki vergi ve benzeri kamusal yükleri aşağı çekeceğiz. Ekonominin üretken kapasitesini artırmak öncelikli amacımız olacaktır.
- Rekabet gücü yüksek yeni faaliyet alanlarına yönelmenin yanı sıra geleneksel sektörlerde katma değeri yüksek ürün ve faaliyetleri destekleyeceğiz.
- Yeni iş kuran ve yeni iş sahaları açan girişimleri özel kredi ve finansman imkânlarıyla destekleyeceğiz.
- Kalkınma ve toplum hayatındaki rolünü dikkate alarak kadını, üretim sürecine katacak projeleri destekleyeceğiz, kadın girişimcilere pozitif ayrımcılık uygulayacağız.
- Genç işsizliğini hızla azaltmaya yönelik istihdam politikalarına öncelik vereceğiz.
- Sosyal destek politikaları ile uyumlu olacak şekilde her ailede en az bir çalışan olmasını sağlayacağız.
- Bölgesel ve toplumsal eşitsizlikleri gidermede, yeni teknolojilere dayanan sektörleri geliştirmede, yeni iş sahaları açma ve yeni iş kuranları destekleme konusunda kamu kaynaklarından yararlanacağız.

c. İş Gücü Hareketliliğini ve Verimliliğini Artıracak Politika Çerçevemiz

- Tüm eğitim kademelerindeki okullaşma oranlarını dünya standartlarına yükseltmeye, eğitimin niteliğini artırmaya odaklanacağız. "Yaşam Boyu Eğitim" yaklaşımını titizlikle uygulayacağız.
- İşçi, işveren ve kamu işbirliği ile iş gücünün üretim sürecinde eğitimine ve yeni beceriler edinmesine yönelik politikalara özel önem vereceğiz.
- İnsan gücü planlamasına özel önem vereceğiz. Her ilde ve ülke çapında ihtiyaç olan mesleklere yönelik düzenli analizler yapacağız, Türkiye'nin istihdam haritasını hazırlayarak mesleki eğitimi bu çalışmalara göre şekillendireceğiz.
- Eğitim ve mesleki eğitim sistemini hem orta öğrenim hem de yüksek öğrenimde "Okuldan İşe" ve "Okul-Sanayi İşbirliği" şeklinde yapılandıracağız. Mesleki lisans uygulamasını geliştireceğiz.
- Teknik meslek liselerinde ve meslek yüksek okullarında okuyan gençlerin tam zamanlı "sigortalı" sayılması ve primlerin bu okulların bütçelerine konulan ödenek ile karşılanması yoluyla mesleki teknik eğitimin özendirilmesini sağlayacağız.
- İş arayanı ve işvereni en kısa sürede, en düşük maliyetle bir araya getirecek istihdam kurumlarını daha aktif hale getireceğiz.
- İŞKUR'un iş bulma işlevinin yanı sıra mesleki danışmanlık, rehberlik ve mesleki eğitim fonksiyonlarını güçlendireceğiz.

d. Sosyal Güvenlik ve Sosyal Destek Politikaları Çerçevemiz

- Açlık ve yoksulluğu ortadan kaldıracak, ekonomideki dalgalanma ve şokların ailelerin gelirleri üzerinde yaratacağı olumsuz etkileri hafifletecek sosyal güvenlik ve destek ağlarını kuracağız.
- Sosyal yardımlar yurttaş onurunu kırmadan, keyfiyete bağlı olmadan, bir lütuf yaklaşımıyla değil, bir yurttaşlık hakkı olarak ihtiyaç sahiplerine sunulacaktır.
- Sosyal yardımların gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşabilmesi için sağlıklı bir bilgi envanterini oluşturacak, ülkenin yoksulluk haritasının çıkaracağız.

İhtiyaç sahibi her hanenin yoksulluk durumuna göre “aile sigortası” kapsamında aylık ödeme yapacağız.

- Sosyal yardımlar ile istihdam arasında bağ kuracak mekanizmaları geliştireceğiz. Sosyal yardım sisteminden yararlanan ailelerde çalışma çağındaki yurttaşlarımızın iş gücü piyasasına girmesini kolaylaştıracak, niteliğini geliştirecek eğitim uygulamalarına öncelik vereceğiz. Yardım sisteminden yararlanan yurttaşlarımızın istihdamını teşvik edecek finansal mekanizmaları yürürlüğe koyacağız.
- Emeklilerin ekonomik büyümeden pay almasını sağlayacağız, aynı süre ve miktarda prim ödemiş emekliler arasındaki ayrımı giderecek düzenlemeleri yapacağız.
- Yoksulluğu da içeren sosyal dışlanışlıkla mücadele yöntemlerini etkin olarak uygulayacağız.

3.Sektörel Politika ve Stratejilere İlişkin Çerçevemiz

Net ihracatı büyümenin itici gücü yaparken uzun dönemde güçlü ve istikrarlı bir iç talebi yaratacağız.

Büyümenin; sanayi başta olmak üzere, yazılım gibi bilgi yoğun stratejik hizmetler ile turizm, lojistik, üretim-destek ve “kültür sanayi” gibi dinamik hizmet sektörlerinin öncülüğünde olmasını hedefliyoruz.

Yüksek kalitede hizmet sunan ve verimlilikte çalışan hizmetler sektörü yapısını oluşturacağız. Yeni bir atılımla turizmde markalaşmış Türkiye imajını güçlendirecek, turizmin dört mevsime yayılmasına önem vereceğiz.

Türkiye'nin üretim ve ihracatında yüksek teknoloji malların payının artırılmasını hedefliyoruz. İş gücü profilinin buna göre yapılandırılmasını sağlayarak ekonominin rekabet gücünü ve büyüme potansiyelini artıracacağız. İş gücünün gerekli becerilere kavuşturulmasına, AR-GE'ye, yenilikçiliğe ve teknolojik altyapı yatırımlarına ağırlık vereceğiz.

Bu çerçevede izleyeceğimiz sektörel politika ve stratejiler:

a. Bilgi Ekonomisine Geçiş Stratejimiz

- Türkiye'nin bilgi teknolojilerini tüketen değil, üreten bir ülke olması hedefimizdir.
- Eğitim, araştırma ve geliştirme, ileri teknoloji üretim, bilgi yoğun ekonomik hizmetler gibi bilgiye dayalı faaliyetlerin ekonomi içindeki payını artıracacağız.
- Bilgi ekonomisinin temel girdisi beşerî sermayedir. Beşerî sermayenin niteliğini güçlendirecek, okul öncesi eğitim sistemimizden başlayarak tüm eğitim kademelerinde eğitim sistemimizin çağdaş standartlara ulaşmasını sağlayacağız.
- Tersine beyin göçü için yurt dışındaki Türkiye kökenli bilim insanları ve uzmanlarının ileri teknoloji projelere katılımını sağlayacak altyapıyı oluşturacağız.

- Ulusal Yenileşim (İnovasyon) Sistemini ekonomik faaliyetlerin tüm aşama ve kesimlerinde etkili olacak kapsamlı bir sistem haline getireceğiz.
- Devlet, özel sektör ve üniversiteler arasındaki bağ ve etkileşimi güçlendirerek öğrenme, işbirliği, paylaşma ve dayanışma gibi değerlerin ekonomi genelinde yerleşmesini ve güçlü bir sinerjinin ortaya çıkmasını sağlayacağız.
- Üniversite-sanayi işbirliğini geliştireceğiz. Ar-Ge faaliyetinde kritik eşik sorununun aşılmasını sağlayacağız.
- Jenerik teknolojiler ve savunma sanayi alanlarında kamu yatırımları ve kamu-özel sektör işbirliğini güçlendireceğiz.

b. Sanayi Stratejisi Çerçevemiz

- Büyüme kısa vadeli dış kaynak girişine değil, sanayiye ve bu ülkenin çalışanlarına emanet edeceğiz. Bunu aynı zamanda hizmetler sektöründe de istikrarlı bir büyümenin ve istihdam artışı sağlamanın ön şartı olarak görüyoruz.
- İmalat sanayini montaj sanayi olmaktan çıkaracak, sektörün istihdam ve katma değer yaratma potansiyelini artıracak, bu dönüşümle uyumlu olarak ihracata dayalı ve ekonomik büyümeyi sürükleyici bir sektör olmasını sağlayacağız.
- Üretim üzerindeki vergi ve benzeri kamusal yükleri azaltacağız; enerji, ulaştırma-haberleşme maliyetlerini rekabet gücünü destekler seviyeye çekeceğiz, Dâhilde İşleme Rejimi'nin yerli ara malı ve hammadde üreten firmalar aleyhine oluşturmuş olduğu mevcut yapıyı gözden geçireceğiz.
- Sektörel ve bölgesel bazda firmaların kümelenmelerini sağlayacak organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri, teknopark ve teknokent uygulamalarını geliştireceğiz.
- Başta ana ve yan sanayiler arasında olmak üzere, büyük, orta ve küçük ölçekli firmalar arası etkileşimi (üretim ileri-geri bağlarını) güçlendirecek politikalara öncelik vereceğiz.

- Sanayileşme ve teşvik politikalarını, nitelikli ve kapsamlı bir "Sanayi Envanteri" çalışmasına dayandıracacağız.
- Teşvik uygulamasını uluslararası kurallar çerçevesinde, ancak basit ve şeffaf bir sistem içerisinde yürüteceğiz. İstihdam yaratan, teknolojik gelişmeyi hızlandıran, bölgesel gelişmişlik farklarını azaltan, bir bölgede kalkınmayı diğerinin daralmasına yol açmadan sağlayan bir teşvik sistemini kuracağız.
- Firma birleşmelerinin ve stratejik ortaklıkların kurulmasını güçlü bir şekilde teşvik ederek ölçek ve kapsam ekonomilerinden faydalanmalarını sağlayacağız.
- Yeni ürünler ve üretim yöntemleri geliştirme, bu ürünleri ticarileştirme ve tüketicilere sunma süreçlerini bir arada ele alan, rekabet gücü yüksek firma örgütlenme yapılarının geliştirilmesine önem vereceğiz.
- Ara ve yatırım malı üreten sektörlerde, yurt dışı doğrudan yatırımlardan da yararlanarak, yeni üretim kapasitelerinin yaratılmasını destekleyeceğiz.
- Kayıt dışılığı etkili bir destek ve denetim sistemiyle azaltacağız.
- Etkili bir Kamu Bilgi Sistemi'ni oluşturacağız. Kaynakların verimsiz bir şekilde az sayıda sektöre yönelmesini ve atıl kapasitelerin oluşmasını engelleyeceğiz.
- Özellikle küçük ve orta ölçekli firmaların düşük maliyetle girdi tedarik etmelerini sağlamak amacıyla farklı güç birliği modellerinin oluşturulmasını destekleyeceğiz.
- Yatırım ortamının iyileştirilmesi amacıyla "piyasaya giriş ve çıkış" üzerindeki yükleri hafifleteceğiz, işlem sayısını azaltacağız.
- Yerli ve uluslararası girişimciler arasında ayırım olmadan herkesin aynı kurallara tabi olarak iş yapmasını sağlayacağız.
- Yeşil ekonomiyi ve bu çerçevede geri dönüşüm sanayiini destekleyeceğiz.
- Sanayileşmede kurumsal sosyal sorumluluğu; insan ve çevre faktörlerinin dikkate alınmasını destekleyeceğiz.

c. Tarım Stratejisi Çerçevemiz

- Tarım stratejimiz; yapısal sorunları çözücü, yatırım eksikliğini giderici, maliyetleri düşürüp verimliliği artırarak sektörün rekabet gücünü geliştirici, doğayla dost, insan odaklı bir üretim temelinde gelişecektir.
- Tarımda gıda egemenliğini ve istikrarlı tarımsal gelir artışını sağlamak için destekleme sistemini yeniden yapılandıracağız.
- Çiftçinin üretimde kullandığı mazot üzerinden alınan vergileri kaldıracağız.
- Arazi Edindirme Ofisi çalışmalarıyla topraksız ya da yeter toprağı bulunmayan köylüye toprak dağıtan yeni bir toprak reformu anlayışını hayata geçireceğiz.
- Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerini hızlandırarak tarım arazilerinde ölçek ekonomilerini sağlayacağız.
- Küçük işletmeler arasında işbirliği ve dayanışmayı sağlayarak verimlilik-istihdam-üretim artışını sağlayacağız.
- Başta GAP bölgesi olmak üzere ülkemizin sulanabilir arazilerinin tümüne su götürecek bir sulama yatırımı seferberliğini devreye sokacağız.
- Toprak ve su kaynaklarımızın korunarak geliştirilmesine özel bir önem vereceğiz, biyolojik çeşitliliğin, doğanın ve çevresel değerlerin gözetilmesini tüm tarım uygulamalarının ortak bileşeni haline getireceğiz.
- Tarımda insan gücünün eğitilmesine özel önem vereceğiz. Bilgi ve teknolojinin tarım ve hayvancılıkta kullanımını destekleyeceğiz. Bu çerçevede tohum ve damızlık hayvan materyalini geliştirip çoğaltacağız.
- Tarım ve gıda işletmelerinin modernizasyonunu destekleyeceğiz. Gıda güvenliği alanında yaşanan denetim, iç ve dış pazar sorunlarını sektörle işbirliği içinde çözeceğiz.
- Tarımsal girdi ve çıktı piyasalarını üretici ve tüketici yararına yeniden düzenleyeceğiz, tekelleşmeyi önleyeceğiz.
- Gıdanın tüketici sofrasına sağlıklı, uygun fiyatla ve zamanında erişmesini sağlayacak, çağdaş bir yapının kurulmasını temin edeceğiz.
- Kırsal kalkınma politikası uygulamalarıyla kırsal kesimin gelir düzeyini artıracak böylece yoksulluk ve işsizliği azaltarak göçe bağlı sorunları

hafifleteceğiz. Kırsal kesimde orman vasfını yitirmiş 2B alanlarını tarım yapan orman köylüsüne vereceğiz.

- Mayınlı arazileri temizleyerek yöre çiftçilerinin kullanımına açacağız.
- Türkiye’de hayvancılığın çöküşüne “dur” diyecek, sektörü bitiren ithalat politikalarına son vereceğiz. Küçükbaş ve büyükbaş hayvan varlığımızı artıracak, yapılacak ıslah çalışmalarını verimliliği yükselteceğiz.
- Kaba ve karma yem ihtiyacının yurt içinden sağlanması için bitkisel üretimi teşvik edecek, yem fiyatları ile süt ve et fiyatları arasındaki uygun pariteyi koruyacağız.
- Süt ve et işleme tesislerini geliştirip yaygınlaşmasını teşvik edeceğiz.
- Et ve süt piyasasını düzenleyici önlemleri geliştireceğiz.
- Kanatlı sektörü geliştirmeye önem vereceğiz.
- Balıkçılık ve her türlü su ürünleri üretimini, koruma-kullanma dengesini gözeterek destekleyip geliştireceğiz.

d. Enerji, Madencilik ve Diğer Altyapı Yatırım Stratejisi Çerçevemiz

- Başta dış politika ve ekonomi olmak üzere, enerji politikamızı, diğer politikalarla bütünleşik olarak planlayacak ve uygulayacağız. Politika oluşturma sürecini; ilgili meslek odaları, sektör örgütleri, sendikalar ve üniversitelerle diyalog içinde yürüteceğiz.
- Önümüzdeki dönemde yılda ortalama yüzde 7 düzeyinde bir büyümenin gerektireceği elektrik enerjisi gerek özel sektör, gerek kamu gerekse kamu - özel işbirlikleriyle en rasyonel şekilde karşılanacaktır.
- Yatırımların, kamu yararını gözeterek enerji planlamasına uygun olarak, zamanında ve çevre dostu teknolojilerle yapılmasını sağlayacağız.
- Enerjide arz güvenliğini sağlayacak politikaları uygulayacağız. Yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını, mümkün olan en yüksek düzeyde kullanarak ve enerji verimliliğini artırarak dışa bağımlılığı azaltacağız. Kaynak ülkeleri çeşitlendireceğiz.

- Petrol ve doğal gazda depolama olanaklarının, kriz koşullarında da enerji güvenliğini sağlayacak biçimde oluşturulmasını sağlayacağız.
- Enerji teknolojisinde kendine yeterli bir ülke olmamız için AR-GE çalışmalarını yönlendirecek, artıracak ve üretimi teşvik edeceğiz.
- Türkiye'nin, bölgesinde stratejik bir geçiş ve enerji merkez ülkesi olması için gerekli yatırımların gerçekleşmesini sağlayacağız, uluslararası anlaşmalarda ülke çıkarlarını özenle koruyacağız.
- Nükleer teknolojide en yüksek güvenlik kıstasları gözetilerek, yeni kuşak reaktörlere odaklanan, teknoloji transferini içeren çalışmaları gündemimize alacağız.
- Doğal kaynakların, madenlerin ve su kaynaklarının; ulusal çıkarlar ve toplum yararına, ekonomik ölçütler ve çevreye duyarlılık ilkesi çerçevesinde en verimli şekilde değerlendirilmesini sağlayacağız.
- Madencilikte yatırımcıyı engelleyen değil, teşvik eden yasal düzenlemelerin sektörün önünü açacak biçimde hayata geçirilmesini sağlayacağız.
- Madenlerimizin ham cevher olarak ihracı yerine, mamul ve uç ürün halinde ihracatını destekleyeceğiz.
- Arama ve çıkarma faaliyetlerinde iş güvenliğinin en üst seviyede sağlanmasına yönelik düzenlemelere ve denetim faaliyetlerine önem vereceğiz.
- Madenlerin işletilmesinde ve sonrasında çevrenin korunmasına ve yenilenmesine yönelik önlemleri alacağız.
- Su alanında kaynak yönetimi ve su kaynaklarının uzun erimde korunmasını sağlayacak önlemleri alacağız.
- Ulaştırma altyapılarını modernleştireceğiz. Taşıma sistemlerinin çağdaş rekabet kuralları içinde gelişmesini destekleyeceğiz. Taşıma sistemleri arasında uyum ve bütünlüğü sağlayacağız.
- Demiryollarında başta hızlı tren hatları olmak üzere altyapı yatırımlarına ağırlık vereceğiz ve taşımacılıkta demiryollarının payını önemli ölçüde artıracacağız. Kentlerde raylı sistemlere dayalı taşımacılığa ağırlık vereceğiz.

- Türkiye'nin AB Trans-Avrupa Ulaştırma Ağlarıyla bütünleşmesini ve Orta-Doğu, Avrasya ve Çin güzergâhında önemli bir konuma gelmesini sağlayacak projeleri hayata geçireceğiz.
- Denizcilikte Türkiye'yi yük taşıyan değil, yük taşıyan ülke konumuna getireceğiz.
- Ülkemizin kıyılarının yanlış ve gelişigüzel kullanımını önlemek, denizciliğin planlı, verimli ve çevreyi de dikkate alarak geliştirilmesi amacıyla sektörün tüm bileşenlerini kapsayan bir kıyı mastır planını hazırlayacağız.
- Sanayinin girdi temini ve ihracatımız için kritik öneme sahip olan derin liman kapasitesinin yeterli hale gelmesini sağlayacağız.
- Dış pazarlara erişimi, düşük maliyetle ve kısa sürede sağlamak amacıyla özel sektörün, önemli dış pazarlarda liman kiralaması dâhil, gerekli lojistik altyapısının oluşmasını destekleyeceğiz.
- Diğer ulaşım modlarına göre daha ucuz olan deniz taşımacılığını teşvik edecek, yük ve yolcu taşımacılığında deniz yolunun payını artıracacağız.

4. Bölgesel Gelişme Politikaları Çerçevemiz

Dünya ekonomisinde yaşanan değişim, Türkiye ekonomisinin konumu ve coğrafi-kültürel yakınlığımızın bulunduğu komşu ülke ekonomilerindeki gelişim, az gelişmiş bölgelerimizin dinamiklerini harekete geçirmek için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu fırsatları doğru değerlendirmek hem az gelişmiş bölgelerimiz hem de ülkemizin geneli için yüksek büyüme, kalkınma ve refah etkisi yaracaktır. Bu çerçevede; kamunun edilgen konumdan çıkarak, bölgesel gelişme politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında etkin bir rol oynamasını sağlayacağız.

- Türkiye’de coğrafi mekânlar arasında gelişmişlik farklılıklarını gidermeye yönelik politikaların oluşturulması ve eş güdüm içinde uygulanmasını sağlayacak örgütlenmeyi gerçekleştireceğiz.
- Eğitim, sağlık ve ulaştırma başta olmak üzere geri kalmış bölgelerde kamu altyapı yatırımlarına hız vereceğiz. Özel, özel-kamu işbirlikleri ve bunların yetmediği yerde kamunun doğrudan kuracağı işletmeler vasıtasıyla, o bölge ve yörelerin ekonomiyle bütünleşmesini sağlayacağız.
- Az gelişmiş bölgelerimizde hızla sanayi envanterinin çıkarılmasını sağlayacak, uygun sektörel özelliklerde bölgesel üretim ve gelişme kümelerini oluşturacağız.
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere az gelişmiş bölgelerimizdeki yatırımları, yakın komşularımızla olan ticaret potansiyelini de dikkate alarak gerçekleştireceğiz. Bu bölgelerin yakın Ortadoğu ve Körfez bölgesi ülkelerine yapılacak ticaretin lojistik üssü olmasına yönelik altyapı yatırımlarını destekleyecek ve başta demiryolu ağları olmak üzere ulaştırma altyapısını geliştireceğiz.
- Ortadoğu ve Körfez bölgesinin ticaret potansiyelinden yararlanmak isteyen uluslararası doğrudan yatırımların Doğu ve Güneydoğu Anadolu’ya gelmesine yönelik destek ve tanıtıma hız vereceğiz.
- Az gelişmiş bölgelerin finansmana erişimini kolaylaştıracak desteklere önem vereceğiz.
- Türkiye’nin AB bölgesel politikalarına uyumunun artırılması ve bu süreçle bağlantılı fonların daha geniş çapta ve daha verimli kullanılmasını sağlayacağız.

Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı ile daha fazla üreten, refahı halka yayan, daha güçlü bir Türkiye.

Türkiye bir yol ayrımına gelmiştir. AKP hükümetinin geçtiğimiz sekiz yıl boyunca uyguladığı politikalar rekabet gücümüzü aşındırmış, gelir dağılımını bozmuş, yoksulluğu derinleştirmiş, istihdam yaratamamış ve büyüme tarihsel performansının altında kalmıştır.

Ülkenin artan sorunları ve beliren riskler Cumhuriyet Halk Partisi’nin önüne tarihi bir sorumluluk koymaktadır.

Bu sorumluluğun bilinciyle Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında;

- Rekabete açık sektörlerde üretimi hızla artıran,
- Fiziki ve beşeri kaynaklarının bütününe harekete geçiren,
- Verimliliğe dayanan, katma değer ve istihdam yaratan bir ekonomik yapıya sahip,
- Devletin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri çerçevesinde hareket ettiği,
- Vatandaş haklarının ve güvencelerinin ön planda olduğu,
- İşverenlerin, hükümetin keyfi uygulamalarına ve tehditlerine tabi olmadığı,
- Yoksullukla ve adaletsiz gelir dağılımıyla savaşın öncelikli olduğu,
- Tüm vatandaşların eğitim ve sağlık endişelerinin giderildiği,
- Gelecek korkusunun, yerini umuda bıraktığı, vatandaşların onurlu ve mutlu hayat sürdüğü bir Türkiye’yi halkımıza sunacağız.

**Benim için yandaş yok,
sadece ve sadece vatandaş var.
Ve istisnasız her vatandaş
bu ülkenin zenginliğinden
hak ettiği payı almalı.**

**Her vatandaş rahat bir nefes almalı.
İşte ben buna inanırım.**

CHP varsa, herkes için var.

Kemal Kılıçdaroğlu
Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı

